

MEMÒRIA D'ACTIVITAT REALITZADA

PROGRAMA DE SOLIDARITAT ALIMENTÀRIA

Programa de Solidaritat Alimentària durant la COVID-19

Entitat responsable: Fundació Indian Culture Centre

Denominació anterior: Fundació Indali

Període d'execució: Març de 2020 – Desembre de 2022

Àmbit territorial: Ciutat de Barcelona

Persones beneficiàries: Prop de 45.000 persones

Equip de voluntariat: Més de 25 persones voluntàries

1. Presentació del programa

El Food Solidarity Programme – Programa de Solidaritat Alimentària va ser una iniciativa d'emergència social desenvolupada per l'actual Fundació Indian Culture Centre, anteriorment denominada Fundació Indali, per atendre les necessitats alimentàries sorgides durant la crisi sanitària, econòmica i social provocada per la COVID-19.

El programa es va iniciar el març de 2020, coincidint amb la declaració de l'estat d'alarma i les primeres restriccions de mobilitat i activitat econòmica a Espanya. La paralització de nombrosos sectors laborals va provocar que moltes persones perdessin sobtadament la feina i les fonts habituals d'ingressos.

Aquesta situació va afectar especialment famílies migrants, persones treballadores de la llar i de les cures, treballadors de l'hostaleria, petits comerços, venedors ambulants, persones ocupades en l'economia informal i famílies en situació administrativa irregular.

Moltes d'aquestes persones no van poder accedir a prestacions d'atur, ajudes econòmiques, expedients de regulació temporal d'ocupació ni altres mesures públiques de protecció social. En nombrosos casos, les famílies van deixar de disposar de recursos suficients per fer front al lloguer, els subministraments i la compra d'aliments.

Davant aquesta situació d'emergència, la Fundació va posar en marxa una resposta immediata dirigida a garantir l'accés a aliments bàsics i productes de primera necessitat. El programa es va desenvolupar inicialment mitjançant lliuraments setmanals i, posteriorment, mitjançant distribucions quinzenals, adaptant el seu funcionament a l'evolució de la pandèmia, al volum de famílies ateses i a la disponibilitat d'aliments. El projecte original ja contemplava la coordinació amb els Serveis Socials de Barcelona i amb el Banc dels Aliments per atendre famílies en situació de vulnerabilitat.

Durant el període comprès entre el març de 2020 i el desembre de 2022, el programa va atendre prop de 45.000 persones a la ciutat de Barcelona, i es va convertir en una de les principals actuacions socials i humanitàries desenvolupades per la Fundació.

2. Context i necessitats detectades

La pandèmia va posar de manifest i va agreujar situacions de precarietat que ja existien abans de la crisi sanitària. Nombroses famílies vivien de feines temporals, ocupacions sense contracte, jornades parcials, serveis domèstics, cures de persones grans, activitats comercials o feines a la restauració.

Amb el tancament d'establiments i les limitacions imposades durant el confinament, moltes persones van perdre la feina d'un dia per l'altre. Per a una part important de les famílies ateses, els ingressos derivats d'aquestes feines constituïen l'única font econòmica de la llar.

La situació va ser especialment greu per a les persones que es trobaven en situació administrativa irregular, ja que, a més de perdre els seus ingressos, no podien acreditar els períodes mínims de cotització necessaris per accedir a determinades prestacions. El document de referència del projecte identificava precisament les persones migrants i qui no podia accedir a les ajudes públiques com un dels col·lectius més desprotegits durant la pandèmia.

La Fundació va detectar, entre altres, les situacions següents:

- Famílies sense recursos suficients per comprar aliments.
- Persones que havien perdut la feina i no tenien dret a prestació.
- Dones treballadores de la llar i de les cures que es van quedar sense ingressos.
- Famílies amb menors que necessitaven productes infantils.
- Persones grans o amb problemes de salut que no podien desplaçar-se.
- Persones migrants sense una xarxa familiar o comunitària consolidada.
- Famílies que necessitaven orientació per sol·licitar ajudes o fer tràmits administratius.
- Llars que havien d'escollir entre pagar el lloguer, els subministraments o l'alimentació.

El programa va respondre a aquestes necessitats mitjançant el lliurament regular d'aliments, productes d'higiene, aliments infantils i altres béns essencials.

L'actuació es va fonamentar en el reconeixement de l'alimentació com un dret bàsic i universal. La intervenció va buscar reduir l'impacte de la pobresa, prevenir situacions d'exclusió social i garantir unes condicions mínimes de dignitat durant un dels períodes més difícils viscuts per la societat contemporània.

3. Objectius del programa

Objectiu general

Garantir l'accés a aliments bàsics i productes de primera necessitat a famílies i persones en situació de vulnerabilitat social i econòmica afectades per la crisi de la COVID-19 a la ciutat de Barcelona.

Objectius específics

- Atendre de manera immediata famílies que havien perdut total o parcialment els seus ingressos com a conseqüència de la pandèmia.
- Distribuir periòdicament lots d'aliments bàsics adaptats, en la mesura del possible, a la composició i les necessitats de cada unitat familiar.

- Coordinar l'atenció amb els Serveis Socials de Barcelona, el Banc dels Aliments i altres entitats socials.
- Oferir suport a persones migrants que no podien accedir a determinades prestacions o recursos públics.
- Donar una atenció especial a dones treballadores de la llar i de les cures, famílies monoparentals, persones grans i famílies amb menors.
- Facilitar productes infantils, aliments frescos, productes secs, articles d'higiene i material de protecció sanitària.
- Crear una xarxa solidària formada per voluntariat, entitats socials, comerços, restaurants, associacions i donants particulars.
- Acompanyar les famílies mitjançant informació, orientació i derivació a altres serveis socials o administratius.
- Promoure la igualtat, la no-discriminació i el dret universal a l'alimentació.
- Contribuir als Objectius de Desenvolupament Sostenible relacionats amb la fi de la pobresa, la fam zero, la igualtat de gènere i la reducció de les desigualtats, principis que ja estaven incorporats en el plantejament original del programa.

4. Persones beneficiàries

El programa va atendre prop de 45.000 persones entre el març de 2020 i el desembre de 2022.

L'atenció va estar dirigida principalment a:

- Famílies migrants procedents de l'Índia, el Pakistan, Bangladesh i el Nepal.
- Persones procedents de les Filipines, el Marroc i altres països.
- Famílies autòctones afectades per la crisi econòmica.
- Persones en situació administrativa irregular.
- Dones treballadores de la llar i de les cures.
- Famílies monoparentals.
- Persones desocupades.
- Treballadors de l'hostaleria i del petit comerç.
- Persones grans.
- Famílies amb menors.
- Persones sense accés a altres ajudes públiques o privades.

Tot i que una part important de les persones beneficiàries pertanyia a comunitats del sud d'Àsia, l'ajuda es va prestar sense discriminació per raó de nacionalitat, origen, religió, gènere, situació administrativa, orientació sexual o qualsevol altra circumstància personal o social.

La Fundació va atendre totes les persones derivades pels serveis socials, per entitats col·laboradores o que hi van acudir directament sol·licitant suport i van poder acreditar una situació de necessitat.

L'actuació es va desenvolupar principalment als barris de Sant Antoni, el Raval, Poble-sec, el Gòtic, Sants, Hostafrancs i diferents zones de l'Eixample, tot i que es va atendre famílies procedents de tota la ciutat de Barcelona.

5. Activitats realitzades

5.1. Recepció i recollida d'aliments

La Fundació va rebre aliments procedents de diferents fonts:

- Banc dels Aliments de Barcelona.
- Entitats socials col·laboradores.
- Fundacions.
- Associacions comunitàries.
- Temples sikhs.
- Comerços i restaurants.
- Empreses del sector alimentari.
- Famílies i particulars.
- Campanyes solidàries organitzades per la comunitat.

Els aliments es recollien en diferents dies de la setmana, segons l'entitat donant i el tipus de producte.

Es van rebre productes secs, conserves, arròs, pasta, llegums, oli, llet, farina, sucre, cereals, productes infantils, fruita, verdura i altres aliments de primera necessitat.

En determinats moments també es van rebre productes d'higiene personal, bolquers, material infantil i equips de protecció sanitària.

5.2. Gestió del magatzem

Un cop rebuts, els productes eren traslladats a l'espai d'emmagatzematge de l'entitat.

L'equip de voluntariat feia les tasques següents:

- Descàrrega d'aliments.
- Revisió de l'estat dels productes.
- Comprovació de les dates de consum.
- Classificació per categories.
- Organització del magatzem.
- Separació d'aliments secs i frescos.
- Control aproximat de les existències.
- Preparació dels lots.
- Neteja i desinfecció de l'espai.

L'organització del magatzem va ser fonamental per assegurar que els aliments es lliuressin en bones condicions i per evitar el malbaratament alimentari.

5.3. Preparació de lots alimentaris

Els aliments s'organitzaven en lots destinats a les famílies beneficiàries.

En la mesura de les possibilitats, es tenia en compte:

- Nombre de membres de la unitat familiar.
- Presència de menors.
- Persones grans.
- Necessitats alimentàries específiques.
- Disponibilitat de productes.
- Periodicitat del lliurament.

Els lots podien contenir arròs, pasta, llegums, farina, llet, oli, conserves, cereals, fruita, verdura i productes infantils.

Durant els primers mesos del programa es van fer lliuraments setmanals. Posteriorment, els lliuraments van passar a fer-se amb una freqüència principalment quinzenal. Aquesta periodicitat també queda recollida en la documentació del projecte.

5.4. Distribució d'aliments

La distribució es va organitzar mitjançant horaris i torns per evitar aglomeracions i garantir el compliment de les mesures de seguretat sanitària.

Les persones beneficiàries eren informades prèviament del dia i la franja horària de recollida.

El voluntariat s'encarregava de:

- Preparar l'espai de lliurament.
- Comprovar els llistats.
- Organitzar les cues.
- Lliurar els lots.
- Atendre incidències.
- Informar sobre futurs lliuraments.
- Detectar noves necessitats.
- Derivar a altres serveis quan calia.

La documentació de referència assenyalava que la distribució es feia des del local de l'entitat a Barcelona, amb 25 persones voluntàries responsables de la recollida, la gestió del magatzem, la preparació de lots i el lliurament final.

5.5. Lliurament de material sanitari

Durant els períodes de més risc de contagi es van distribuir mascaretes, guants, gel hidroalcohòlic i altres equips de protecció individual.

Aquesta actuació es va adreçar especialment a dones treballadores de la llar i cuidadores de persones grans o dependents, moltes de les quals van continuar treballant durant la pandèmia sense disposar inicialment de mesures de protecció adequades.

5.6. Informació i orientació social

El programa no es va limitar exclusivament al lliurament d'aliments.

Les famílies també van rebre orientació relacionada amb:

- Ajudes econòmiques.
- Serveis socials.
- Sol·licituds de cites prèvies.
- ERTO i situacions laborals.
- Renovació de documentació.
- Recursos municipals.
- Serveis sanitaris.
- Prestacions disponibles.
- Derivacions a altres entitats.

Es van fer atencions telefòniques, telemàtiques i presencials, adaptades a les restriccions existents en cada moment.

La Fundació també va organitzar tallers i espais d'assessorament per facilitar l'accés de les famílies als recursos públics i reforçar-ne l'autonomia.

6. Metodologia d'intervenció

El programa es va desenvolupar mitjançant una metodologia comunitària, propera i coordinada amb els recursos del territori.

Detecció i derivació

Les famílies accedien al programa per diferents vies:

- Derivació de Serveis Socials.
- Derivació d'entitats socials.
- Derivació d'associacions comunitàries.
- Derivació de temples i centres religiosos.
- Sol·licitud directa de la persona o família.

En cada cas es feia una valoració bàsica de la situació familiar, econòmica i social.

Atenció individualitzada

Tot i que la distribució es feia de manera col·lectiva, la Fundació procurava oferir una atenció individualitzada a cada família.

Es parava especial atenció a la composició de la llar, a la presència de menors, a les situacions d'atur, malaltia, aïllament o manca de documentació i a l'existència d'altres factors de vulnerabilitat.

Treball en xarxa

La intervenció es va desenvolupar mitjançant la col·laboració amb serveis socials, entitats, fundacions, associacions i xarxes comunitàries.

El document del projecte recull la coordinació amb els centres de Serveis Socials del Raval Nord, Raval Sud, Sant Antoni, Poble-sec i el Gòtic, a més de diferents fundacions, associacions i temples sikhs.

Participació del voluntariat

El voluntariat va ser l'element essencial per garantir la continuïtat del programa.

Les persones voluntàries van participar en totes les fases:

- Recollida.
- Transport.
- Emmagatzematge.
- Classificació.
- Preparació de lots.
- Neteja.
- Control d'accés.
- Distribució.
- Atenció a les famílies.
- Traducció i mediació intercultural.

La diversitat lingüística i cultural del voluntariat va permetre atendre les persones beneficiàries en diferents idiomes i generar un espai de confiança.

7. Equip de voluntariat

Més de 25 persones voluntàries van participar regularment en el desenvolupament del programa.

L'equip estava integrat per persones de diferents edats, nacionalitats i trajectòries professionals, unides pel compromís de donar suport a les famílies afectades per la pandèmia.

La Fundació no disposava inicialment d'una estructura professional suficient per respondre a una emergència d'aquesta magnitud. Per això, la participació del voluntariat va ser determinant.

La documentació del programa indicava que l'activitat era coordinada pel Patronat de la Fundació i executada amb el suport de 25 persones voluntàries encarregades de recollir les donacions, organitzar el magatzem i distribuir els aliments.

Durant els moments de més intensitat, el voluntariat va dedicar nombroses hores setmanals a les tasques logístiques i d'atenció.

La tasca realitzada va ser especialment significativa perquè va tenir lloc en un context de risc sanitari, restriccions de mobilitat i incertesa social.

8. Mesures de seguretat durant la COVID-19

L'activitat es va adaptar a les normes sanitàries vigents en cada fase de la pandèmia.

Entre les mesures aplicades es van trobar:

- Ús de mascaretes.
- Ús de guants en la manipulació de productes.
- Disponibilitat de gel hidroalcohòlic.
- Neteja i desinfecció de superfícies.
- Organització de torns.
- Control d'aforament.
- Manteniment de distàncies de seguretat.
- Lliuraments esglaonats.
- Reducció del contacte físic.
- Informació preventiva a les famílies.
- Atenció telemàtica quan era possible.

El voluntariat va rebre instruccions per aplicar aquestes mesures i transmetre-les a les persones beneficiàries.

9. Entitats i xarxes col·laboradores

L'èxit del Food Solidarity Programme va ser possible gràcies al treball conjunt de nombroses institucions, entitats socials i persones solidàries.

Entre les col·laboracions mantingudes durant el desenvolupament del programa van destacar:

- Banc dels Aliments de Barcelona.
- Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona.
- Diputació de Barcelona.
- Fundació Roure.
- Fundació Àurea.
- Fundació Integra.
- Fundació Àgape.
- ONG De Veí a Veí.
- Indian Culture Centre.
- Indian Association Barcelona.
- Associació Punjabi Virsa.
- Temples sikhs de Barcelona i l'Hospitalet de Llobregat.
- Comerços i restaurants.
- Empreses donants.

- Famílies de la comunitat índia.
- Veïns i veïnes de Barcelona.
- Donants particulars.

La col·laboració va permetre ampliar la quantitat i la varietat de productes disponibles, identificar famílies necessitades i oferir una atenció més coordinada.

10. Resultats assolits

Els principals resultats obtinguts van ser els següents:

Prop de 45.000 persones beneficiàries

Entre el març de 2020 i el desembre de 2022, el programa va proporcionar ajuda alimentària directa a prop de 45.000 persones.

Més de 25 persones voluntàries

El programa va comptar amb un equip estable de més de 25 persones voluntàries, a més de col·laboracions puntuals.

Continuïtat durant gairebé tres anys

L'ajuda es va mantenir des del començament de la pandèmia fins a finals de 2022, adaptant-se a l'evolució de l'emergència i a les necessitats de les famílies.

Distribució periòdica d'aliments

Es van fer repartiments setmanals durant les primeres fases de l'emergència i repartiments quinzenals en etapes posteriors.

Atenció a col·lectius exclosos d'altres ajudes

El programa va permetre atendre persones que, per la seva situació administrativa, laboral o econòmica, no podien accedir a prestacions públiques.

Reducció de situacions d'inseguretat alimentària

Els lliuraments van contribuir a cobrir una part essencial de les necessitats alimentàries de milers de llars.

Enfortiment de la xarxa comunitària

El projecte va generar una xarxa estable de col·laboració entre serveis públics, entitats, associacions, temples, empreses, voluntariat i ciutadania.

Prevenició de l'aïllament social

L'atenció regular va permetre mantenir el contacte amb famílies que es trobaven aïllades, detectar noves necessitats i facilitar informació sobre altres recursos.

11. Impacte social

El Food Solidarity Programme va tenir un impacte que va anar més enllà del nombre de lots distribuïts.

Per a moltes famílies, el programa va representar la possibilitat de disposar d'aliments durant setmanes o mesos en què no comptaven amb ingressos.

L'ajuda també va reduir la pressió econòmica sobre les llars, i va permetre que els pocs recursos disponibles es poguessin destinar al pagament del lloguer, l'electricitat, l'aigua, el transport o els medicaments.

El contacte periòdic amb la Fundació va crear un espai de suport i confiança. Les famílies podien explicar les seves dificultats, rebre orientació i ser derivades a altres recursos.

El programa va enfortir igualment la participació comunitària. Persones de diferents orígens van col·laborar en una resposta col·lectiva basada en la solidaritat, la convivència i el suport mutu.

L'actuació va permetre visibilitzar les dificultats de milers de persones migrants i treballadors precaris que van quedar fora dels sistemes habituals de protecció social.

12. Dificultats trobades

El desenvolupament del programa també va presentar dificultats importants:

- Increment constant de sol·licituds.
- Limitacions d'espai per emmagatzemar els productes.
- Manca de vehicles propis per fer les recollides.
- Necessitat de mantenir els lliuraments durant períodes de restriccions.
- Risc sanitari per al voluntariat.
- Escassetat puntual de determinats productes.
- Dificultat per atendre totes les sol·licituds rebudes.
- Necessitat de coordinar horaris, torns i desplaçaments.
- Barreres lingüístiques i administratives.
- Absència d'ingressos de moltes famílies durant llargs períodes.

Aquestes dificultats es van afrontar mitjançant la reorganització dels torns, el treball voluntari, la coordinació amb altres entitats i la recerca constant de noves donacions.

13. Valoració final

El Food Solidarity Programme va constituir una de les respostes socials més rellevants desenvolupades per la Fundació Indian Culture Centre durant la pandèmia de la COVID-19.

La intervenció va permetre atendre prop de 45.000 persones entre el 2020 i el 2022 i oferir una resposta directa a una necessitat bàsica i urgent: l'alimentació.

El programa va demostrar la capacitat de la Fundació per mobilitzar voluntariat, coordinar-se amb administracions i entitats socials, gestionar grans volums d'aliments i atendre una població diversa.

També va posar de manifest la importància de les organitzacions comunitàries com a espais de proximitat, confiança i detecció precoç de necessitats.

L'experiència adquirida va enfortir l'estructura social de la Fundació i va consolidar el seu compromís amb la lluita contra la pobresa, la inclusió social, la igualtat d'oportunitats i la defensa de la dignitat de les persones.

14. Agraïments

La Fundació Indian Culture Centre expressa el seu profund agraïment:

- A les més de 25 persones voluntàries que van participar en el programa.
- A les entitats socials i administracions col·laboradores.
- Al Banc dels Aliments.
- A les empreses, comerços i restaurants donants.
- Als temples i associacions comunitàries.
- A les famílies i particulars que hi van fer aportacions.
- A les persones beneficiàries per la confiança dipositada en la Fundació.

Sense aquesta col·laboració col·lectiva no hauria estat possible mantenir una resposta solidària d'aquesta magnitud durant gairebé tres anys.

Quan la ciutat es va aturar, la solidaritat va continuar.

El Food Solidarity Programme representa el compromís de la Fundació Indian Culture Centre amb el dret universal a l'alimentació i amb una societat més justa, inclusiva i solidària.

FUNDACIÓ
INDIAN CULTURE CENTRE
BARCELONA